

Міністерство освіти і науки України

**Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди**

**Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова**

**Установа адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя
П.М. Машэрава»
Гістарычны факультэт**

ІППО КМПУ ім. Б.Д.Грінченка

**Актуальні проблеми методики навчання історії,
правознавства та суспільствознавчих дисциплін**

Випуск 6

Харків – 2014

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА

УДК 378.147

Бережна С.В., доктор філософських наук,
професор, декан історичного
факультету Харківського національного
педагогічного університету імені
Г. С. Сковороди

Впровадження системи дистанційного навчання в освітні практики українських вишів: проблеми та перспективи

В статті обґрунтовано необхідність широкого впровадження дистанційного навчання у вищі навчальні заклади України. Надано порівняльний аналіз економічної, соціальної та суспільної доцільності функціонування дистанційної освіти на прикладі провідних країн світу (США, Велика Британія, Франція, Польща, тощо). Зроблено висновки щодо доцільності впровадження дистанційного навчання в сучасні українські вищі.

В статье обоснована необходимость широкого внедрения дистанционного обучения в высшие учебные заведения Украины. Дан сравнительный анализ экономической, социальной и общественной целесообразности функционирования дистанционного образования на примере ведущих стран мира (США, Великобритания, Франция, Польша и т.д.). Сделаны выводы о целесообразности внедрения дистанционного обучения в современные украинские вузы.

In the article the need for broad implementation of distance learning in higher educational institutions of Ukraine. Provided by comparative analysis of the economic, social and public usefulness of distance education as an example of leading countries (USA, UK, France, Poland, etc.). The conclusions on the feasibility of implementation of distance learning in modern Ukrainian higher.

Прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» відкрило значні обрії українським освітянам. Так, нарівні із денною та заочною формами навчання було визнано і дистанційне навчання.

Історіографія проблеми в Україні особливо активізувалась за останні 10 років. Автори робіт розглядають законодавство України щодо дистанційного навчання (Пахолко С.А.) [1], особливості впровадження дистанційної освіти в навчальний процес (Тришин В.В., Хассон В.Д.) [2-3], аналізують світовий досвід навчання за дистанційними формами (Москаль Ю.) [4], вказують на переваги дистанційної освіти для людей з особливими потребами (В. А. Красномовець) [5].

Джерельною базою роботи є нормативно-правові документи в системі дистанційної освіти України: Закон України «Про вищу освіту» від 6.08.2014 [6]; Положення «Про дистанційне навчання» від 30.04.2013 [7]; Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні від 20.12.2000 р. [8]; Вимоги до внз та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ що надають послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями від 31.10.2013 [9]; Національна програма інформатизації від 16.10.2012 [10].

Також при написанні статті були використані власні спостереження щодо розвитку дистанційної освіти в Польщі на прикладі Варшавського університету у зв'язку із участю в проєкті «Інноваційний університет та лідерство» (6.10 – 31.10. 2014 р., Польща, Варшава).

Мета статті – проаналізувати перспективи запровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України.

Завдання:

- надати порівняльний аналіз світового досвіду функціонування дистанційної освіти;
- розглянути українську законодавчу базу щодо формування передумов розповсюдження дистанційної освіти в вищих навчальних закладах країни;

Дистанційна освіта – це форма навчання, яка, згідно Закону України «Про вищу освіту» рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання (Інтернет в голосовому і текстовому режимах, e-mail, телефонний і факсимільний зв'язок, відео конференції або традиційна пересилка навчальних матеріалів звичайною поштою (друкарських, аудіо, відео і електронних навчальних матеріалів).

В світі такі технології застосовуються не один десяток років. Такі країни як США, Великобританія, Німеччина, Індія широко застосовують дистанційну освіту на всіх ланцюгах освітнього процесу – бакалавріаті, магістратурі, докторських програмах або при перекваліфікації та стажуванні тощо.

Щорічно у світі ринком дистанційних освітніх послуг користуються 20 мл. осіб. Так, у США в системі дистанційної освіти навчається близько 1 млн. чол. Національний центр дистанційної освіти у Франції забезпечує дистанційне навчання 35000 студентів у 120 країнах світу, де у підготовці і підтриманні 2500 навчальних курсів бере участь більше 5000 викладачів. В Національному відкритому університеті Індії Ганді навчається приблизно 4 мл. осіб, які проживають в різних країнах. В газеті «Нью-Йорк Таймс» надана велика стаття, де зазначено, що нерідко слухачами мовних он-лайн курсів є студенти із США а викладачі – з Індії. І це пов'язано із економічним фактором – середня вартість одного он-лайн уроку у американського викладача коштує \$50 та більше, у індійського – \$ 20.

Економічний фактор є одним із стимулів поширення дистанційного навчання. Так в Азії щорічні доходи від дистанційного навчання складали в 2013 році 7,1 млрд. дол. та прогнозується збільшення до 11,5 млрд. дол. у 2016 року.

В Північній Америці доходи, отримані від дистанційного навчання складають 23,8 млрд. дол. (у 2013 р.) та за оцінками аналітиків очікуються, що у 2016 р. прибутки досягнуть 27,1 млрд дол.

В Західній Європі доходи на ринку дистанційної освіти складали у 2013 році 6,8 млрд. дол. у 2016 р. передбачено 8,1 млрд дол. Тільки уряд Великобританії щорічно інвестує 100 млн. фунтів стерлінгів в дистанційну освіту.

В університетах застосовуються різні форми та методи передачі знань в он-лайн режимі. Так, в іспанському Fern University широко використовують канал YouTube, офіційну сторінку на Facebook, а також власний віртуальний простір в Second Life. В США – публічне телебачення.

Значне розповсюдження у світовому освітньому просторі отримали різні за змістом он-лайн курси. Причому, в таких країнах як Франція, Китай та Йорданія засновано національні платформи Міжнародних відкритих освітніх курсів.

В Польських вишах йде поєднання очної (заочної) та дистанційної форми освіти. Тут головна увага зосереджена на різних он-лайн курсах. Так, в Варшавському університеті з 1999 р. працює Центр Відкритої та Мультимедійної освіти. Для широкого запровадження дистанційної освіти керівництво Центру за погодженням з ректором розпочало з введення он-лайн курсу «Психологія мотивації» для Phd професорів. І саме ці люди після захисту дисертацій стали головними провідниками в сфері дистанційної освіти університету. Курси розраховані як на студентів університету, для яких вони є безкоштовними так і на всіх бажаючих з будь-якого куточку світу. На он-лайн курси студенти записуються на початку семестру і це йде студенту в залік як дисципліна з варіативної частини навчального плану. На 500 онлайн – курсах у 2014 році навчається 33 тис. слухача. Всі он-лайн курси схвалені Вченими радами відповідних факультетів. Центр надає технічну допомогу в оформленні тексту лекцій, створення аудіо файлів (для мовників) та анімацій (для технічних, природничих

дисциплін), тестів. На одного викладача приходить група із 30 студентів. Після закінчення курсів відбувається також і оцінювання викладача студентами (евалюація).

Як зазначали працівники Центру Відкритої та Мультимедійної освіти, то на початку формування он-лайн курсів було багато скептичних висловлювань. Так, викладачі боялися, що їх лекції хтось «вкраде», та натякали на необхідність захисту авторських прав. Але, як з'ясувалося, курси відкриті тільки для зареєстрованих слухачів. Була інша думка, що ці курси більше схожі на самоосвіту, тому викладач стане непотрібним. Однак, і з цим можна посперечатися, адже слухач зобов'язаний бути постійно на платформі, своєчасно здавати поточні тести, а для тих хто навчається на мовних курсах обов'язковим є проміжний аудіо контроль (аудіо файл із записом голосу відправляється викладачеві). Підсумковий тест всі слухачі курсів складають в аудиторії в присутності викладача. Висловлювались думки, що ці курси для «лінивих професорів», буцім-то написав один раз лекції і не треба нічого робити. Однак, викладач заангажований постійно – є модератором в дискусіях, на форумі, перевіряє тести, тощо.

Отже, як свідчить світовий досвід, дистанційне навчання може проходити як синхронному так і асинхронному режимі. При синхронному режимі відбувається взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання. Показовим є проведення конференцій в режимі он-лайн. Наприклад, на історичному факультеті ХНПУ імені Г.С. Сковороди проводяться міжнародні конференції з історичним факультетом Вроцлавського університету, Національним університетом імені Драгоманова, Білоруським державним університетом.

При асинхронному режимі спостерігається взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники спілкуються між собою із затримкою у часі. Як приклад, можемо навести відкриті лекції провідного методиста з Канади В. Курилів, що були прочитані для студентів четвертого курсу історичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди в режимі відеозапису. Викладачі факультету широко застосовують електронну пошту для консультування та перевірки курсових, дипломних та магістерських проектів. Такий вид дистанційного навчання особливо корисним є для студентів заочної форми навчання. Через соціальні мережі (контакти, Фейсбук) викладачі надають інформацію про книжкові новинки. Технології дистанційної освіти застосовуються і до студентів, які навчаються за індивідуальним графіком або за станом здоров'я не можуть відвідувати заняття. Викладачі факультету проводять консультування, в тому числі в он-лайн режимі для учнів, які виконують науково-дослідницькі роботи у Малій академії наук.

Отже, повномасштабне введення дистанційної освіти у вищі навчальні заклади України має декілька переваг:

1. Дистанційна форма навчання є ресурсомісткою як з точки зору економії фінансового, так і часового ресурсу.
2. У порівнянні з іншими формами освіти дистанційне навчання здатне задовольняти потреби самого широкого кола споживачів освітніх послуг (від навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» до отримання диплома Phd доктора).
3. Технології дистанційного навчання дозволяють здобути освіту людям з особливими потребами та людям з географічно віддалених регіонів.
4. Впровадження дистанційної освіти надає право обдарованим дітям обирати свій темп навчання.
5. Надає можливість отримати нові знання, пройти стажування та перекваліфікацію не відволікаючись від свого робочого місця та від родини.
6. Дозволяє громадянам України та особам з інших країн отримати диплом українського вищого навчального закладу.
7. Надає можливість в межах академічної мобільності отримувати другу вищу освіту в режимі он-лайн.

Те, що впровадження дистанційного навчання є важливим для сучасних вишів можуть свідчити відкриті фактично у більшості ВНЗ України Центри дистанційної освіти. Вони вже мають власний науково-методичний, кадровий та виробничий потенціал, інформаційні ресурси та технології навчання. Тому, необхідно тільки об'єднати їх зусилля та зусилля всіх

зацікавлених суб'єктів разом із державними інституціями, що надасть поштовх для інтеграції в Європейський та світовий освітній простір.

Отже, можемо констатувати, що на сьогодні відбувається поступовий перехід від принципу «освіта на все життя» до принципу «освіта протягом життя», тому впровадження дистанційного навчання в сучасні вищі навчальні заклади України дозволить підвищити рівень освіченості суспільства та соціальної і професійної мобільності населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пахолко С.А. Стан впровадження дистанційної освіти в Україні // С.А. Пахолко / Вісн. Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2009. – Вип. 155. – С. 89-95.
2. Тришин В.В. Сучасні системи дистанційної освіти в Україні / В.В. Тришин // Вісн. Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2009. – Вип. 163. – С. 136-141.
3. Хассон В.Д. Критерії якості дистанційної освіти / В.Д. Хассон, Е.К. Воттермен // Вища школа. – №1. – 2004. – С. 92-99.
4. Москаль Ю. Світові тенденції розвитку заочної та дистанційної освіти / Ю. Москаль // Психологія і суспільство. – №3. – 2008. – С. 116-122.
5. Красномоєць В.А. Впровадження інновацій в освіті як передумова розвитку в Україні осіб з обмеженими фізичними можливостями / В.А. Красномоєць // Актуальні проблеми економіки. – №6 (108). – 2010. – С. 199-203.
6. ЗУ «Про вищу освіту» від 6.08.2014 // Електронний ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
7. Положення «Про дистанційне навчання» від 30.04.2013 // Електронний ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
8. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні від 20.12.2000 р. // Електронний ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
9. Вимоги до ВНЗ та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ що надають послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями від 31.10.2013 // Електронний ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
10. Національна програма інформатизації від 16.10.2012. // Електронний ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1534-18>.

УДК 371.333

Буланов Ю.І., методист
Зачепилівського районного Будинку
дитячої та юнацької творчості
Зачепилівської районної ради
Харківської області

Використання відеосвідчень очевидців на уроках історії

Вивчення історії на сучасному етапі розвитку шкільної освіти не повинно зводитися тільки до накопичення фактів, дат та засвоєння інтерпретацій, що надаються підручниками. Учні мають особисто осмислювати суспільну дійсність через залучення до історичного пошуку, до відкриття для себе історії людства. Тому науковці-історики і вчителі-історики мають надавати різнобічну інформацію, спонукати школярів до роздумів та обговорення найрізноманітніших тем, використовуючи таку джерельну базу, як відеосвідчення очевидців подій.

Ключові слова: інтерпретації, відеосвідчення очевидців, критичне мислення.